

İŞYERİ KAPATMA CEZASI VE UYGULAMASI

Sakıp ŞEKER *

A GİRİŞ

Vergi kaybını ve kayıt dışı işlemleri önlemek amacıyla vergi kanunlarında y pek çok cezai hüküm bulunmaktadır. Belge düzenine uymayan mükellefler kayıt ve beyan dışı bırakılan vergiler ve bu vergilere ilişkin cezalardan başka diğer cezalara da muhatap olmaktadır. Bu cezalardan birisi de belge düzenine uymayan mükellefler için uygulanan "**işyeri kapatma cezası**" dır. Bu konudaki açıklama ve görüşlerimiz yazımızın aşağıdaki bölümlerinde yer almaktadır.

İşyeri kapatma cezasının bir ceza yönetimi olarak uygulanmasına çeşitli eleştiriler yöneltilmiştir. Bu yöntem "süt veren ineğin kesilmesi" ne benzetilmekte, işletmenin faaliyetten alıkonulmasından devletin de kaybı olacağı vurgulanmaktadır. Ancak biz bu yazımızda olayın ekonomik ve vergisel yönünden çok, vergi idaresi mükellef ilişkileri yönünü ele alacak, "**hukuk**" ve "**hak arama**" kavramları üzerinde duracağız.

1 İşyeri Kapatma Cezasının Kapsamı

Bilindiği üzere Vergi Usul Kanunu'nun 3239 Sayılı Kanun'la 1986 yılında eklenen mükerrer 354. madde uyarınca;

"Yetkililerce, 353. maddenin 1 ve 2 numaralı bentlerinde yazılı belgelerin bir takvim yılı içinde üç defa kullanılmadığının veya bulundurulmadığının tespiti halinde mükelleflerin işyerleri Maliye Bakanlığı'nın kararı ile bir haftaya kadar kapatılabilir. Bakanlık bu yetkisini mahalline devredebilir"

İşyeri kapatma cezasına neden olan belgeler şunlardır:

- Fatura,
- Gider Pusulası,
- Müstahsil Makbuzu,
- Serbest Meslek Makbuzu,
- Perakende Satış Fişi,
- Ödeme Kaydedici Cihazla Verilen Fiş,
- Giriş ve Yolcu Taşıma Bileti,
- Sevk İrsaliyesi,
- Taşıma İrsaliyesi,
- Yolcu Listesi,
- Günlük Müşteri Listesi,

Maliye Bakanlığınca düzenleme zorunluluğu getirilen belgeler.

Kanun hükmüne göre işyeri kapatma cezasının uygulanabilmesi için yukarıda belirtilen belgelerin kullanılmadığının veya bulundurulmadığının ikinci defa tespiti üzerine mükellefin bir yazı ile uyarılması ve tekrarı halinde işyeri kapatma cezası uygulanacağı duyurulmuş olması şarttır. Diğer bir anlatımla ikinci tespitten sonra mükellefin ihtar edilmesi gerekmektedir.

2 İşyeri Kapatma Cezasının Para Cezasına Çevrilmesi

4008 Sayılı Kanun ile işyeri kapatma cezası uygulamasına yeni bir boyut daha kazandırılarak isteyen mükelleflere işyerinin kapatılması yerine "**para cezası**" ödemesi esası getirilmiştir.

Bu yeni sayılabilecek yöntem göre, işyeri kapatma cezası kararının uygulamasından önce mükelleflerin yazılı olarak istemeleri halinde işyeri kapatma cezası para cezasına çevrilecektir.

Para cezası, yürürlükte bulunan asgari ücretin bir yıllık brüt tutarından az olmamak üzere mükellefin önceki yıl gelir veya kurumlar vergisi beyannamelerinde yer alan dönem kazancının %5'i olarak hesaplanacak ve hesaplanan

ceza tebliğ tarihinden itibaren 15 Gün içinde ödenecektir. Aksi işyeri kapatılacaktır.

Bugün için asgari ücretin aylık tutarı 8.460.000 TL olduğu göz önüne alınırsa işyeri kapatma cezasının asgari tutarı $(8.460.000 \times 12 =)$ 101.520.000TL'dir. Bu ceza mükellefin bir önceki yıl gelirinin %5'i ile kıyaslanarak yüksek olanı uygulanacaktır. Örneğin, bir önceki dönem kazancı (matrah değil) 10 milyar lira olan mükellefe 500.000.000. lira işyeri kapatma nedeniyle para cezası kesilecektir.

229 No.lu Tebliğdeki ifadesiyle para cezası, istisnalar düşülmeden önceki kazanç üzerinden hesaplanacak, ceza işyerleri itibariyle uygulanacaktır. Para cezasına çevirme işlemi bir takvim yılında bir defa uygulanabilir.

3 İşyeri Kapatmada Özel Usulsüzlük Cezası

İşyeri kapatma cezası ile muhatap olan mükellefe ayrıca VUK'un 353/5. maddesine göre özel usulsüzlük cezası kesilmesi gerekmektedir. İşyeri kapatma cezası verilen mükelleflere kesilecek özel usulsüzlük cezaları aşağıdaki gibidir.

Söz konusu cezalar işyerinin kapatılması beklenilmeksizin, Valilikçe kapatma kararı alınmasını müteakiben kesilmekte ve işyeri kapatma kararı ile birlikte mükellefe tebliğ edilmektedir.

Öte yandan, işyeri kapatma kararına karşı iptal ve yürütmeyi durdurma dâvası açılması halinde, özel usulsüzlük cezası için 30 gün içinde ayrı dava açılmalıdır.

Kapatma Sayısı	işleme Hesabına Göre Defter Tutanlar	Bilanço Usulüne Göre Defter Tutanlar ve Serbest Meslek Erbabı
1 . Kapatma	6.000.000.	12.000.000
2. Kapatma	12.000.000	24.000.000.
3. ve Daha fazla kapatma	24.000.000.	48.000.000.